

3

İŞE ERKEN BAŞLAMAK

عَنْ صَخْرِ الْعَامِدِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
اللَّهُمَّ بَارِكْ لِأُمَّتِي فِي بُكُورِهَا

Sahr el-Gâmidî'den (r.a) rivâyet edildiğine göre Peygamber (s.a) şöyle buyurdu: **“Allahım, ümmetimden erken kalkanların işlerine bereket ver!”**²⁶.

26 Tirmizî, Büyü, 6; İbn Mâce, Ticârât, 41; Ahmed b. Hanbel, I, 154.

AÇIKLAMA

Hadisi nakleden Sahr'ın, bu rivâyetin hemen ardından dile getirdiği şu gözlem ve tecrübe konuya açıklık getirir: “Peygamber (s.a) bir keşif kolu veya bir ordu gönderdiği zaman günün ilk saatlerinde gönderirdi. Sahr (râvi kendisini kasteder) tüccar bir adamdı. Ticaret için bir kimseyi (veya kervanını) gönderdiğinde sabahın ilk saatlerinde gönderirdi. Bundan dolayı da mal ve serveti çok oldu”.

Hadis-i şerif, çarşı-pazarın, iş yerlerinin, atölye ve fabrikaların erken açılarak zamwanın çok iyi değerlendirilmesini teşvik etmektedir. Bu itibarla iktisadî, ictimai, ilmî vs. faaliyetler için sabah erkenden işe başlamak, dinî hüküm bakımından *sünnet/müstehap* sayılmıştır. Bu noktada “İşe erken başlamak bereket kaynağıdır” mânasına gelen “el-Mübâkere mübâreketün” vecizesi, unutulmaması gereken altın bir öğüt olarak görülmelidir. Malı ucuza satarak sürümden kazanmak, dürüst davranarak, yumuşaklık ve kolaylık göstererek müşteriye memnun etmek birer bereket vesilesidir.

Bereket kelimesi, ziyâde, nemâ, râğbet, devam, genişlik, bolluk, çok, mebzûl, hayır, felâh, saadet ve kesintisiz nimet mânalarına gelir. *Bereketli*, “çok, mebzûl, ziyade hâsılat veren şeyler” demektir. “Allah bereket versin!” cümlesi, bir şeyin artmasını temenni yerinde kullanılır. Dilimizdeki *tebrik*, *teberrük* ve *mübârek* kelimeleri de aynı kökten gelir. Demek oluyor ki, *bereket*, maddî veya mânevî iyi ve hoş görülen bir imkan ve nimetin, süreklilik ve kalıcılık arz etmesi demektir. Yaratıcı Kudret'in kullarına bir lütuf ve ihsanı olarak *bereket*, sadece maddî imkan ve nimetlerle sınırlı değil, zaman, sevgi, umut, huzur, bilgi ve hikmet gibi hayatın her alanını ilgilendiren değerler bütünüdür. “Bereket harekettedir” ve “Bereket içinde” gibi sözler, meşhur darb-ı meseller ara-

sındadır. Yüce Kur'an²⁷, kendisini *mübârek* olarak nitelediği gibi, gökten inen su ile yerden biten zeytin ağacını da *mübârek* diye zikreder. Ayrıca, "Allahım, Muhammed'e bereket ihsan eyle" (Allâhümme bârik alâ Muhammedin) cümlesi, Arap dili ve hadis âlimi Fîrûzâbâdî (v. 817/1415) tarafından şöyle açıklanır: "Allahım, Muhammed'in zikrini (gündeme gelişini), davetini (evrensel çağrısını) ve şeriatını (dinini ve üstün ahlâkını) pâyidar/devamlı kıl. Onun yolunu takip edenleri ve ona taraf olanları çoğalt! (Allâhümme edim zikra Muhammedin ve da'vetehû ve şerîatehû ve kessir etbâahû ve eşyâahû)".

Burada işaret edilmelidir ki, Cuma müslümanlar için bereket, coşku ve heyecan dolu bir gündür. Cuma, dinî bir sembol; bir bayram, haftalık özel bir toplantı ve toplu bir ibâdet günüdür. "Cuma gününden daha faziletli bir gün üzerine güneş ne doğar ne de batar"²⁸ ve "Kim cuma namazını hiçbir geçerli sebep (mazeret, zarûret) olmaksızın üç defa terk ederse, Allah onun kalbini mühürler"²⁹ hadisleri, o günün ehemmiyetini ve faziletini açıklar. O gün insanlar toplandığı için *cem'* kökünden Cuma adı verilmiştir. O saatlerde Müslümanlar kendi aralarında işlerini görüşürler, geçen bir haftanın muhasebesini yaparak gelecek hafta için hareket tarzı belirlerler. Hutbede Müslümanların sıkıntı ve problemleri dile getirilerek çözüm yolları üretilir, gelecek cumaya kadar gündem canlı ve diri tutulur. Böylesine önemli olan bir zaman diliminde iş ve çalışmaya kesinlikle ara verilmelidir. Bu itibarla, cumaya gitmeyi engelleyen veya geciktiren alışveriş ve benzeri işlemler yasak ve haram görülür. Nitekim

27 Sâd 38/29, Kâf 50/9, Nûr 24/35

28 İbn Hıbbân, *Sahîh*, VII, 5. Hadisin isnâdı *sahih*dir.

29 Tirmizî, Cum'a, 7; Nesâî, Cum'a, 2; İbn Mâce, İkâmet, 93; Ahmed b. Hanbel, I, 402; Muvatta', Cum'a, 20. İrâkî (v. 806/1403), kalbin mühürlenmesi tabirinin, münâfıkın kalbine dönüşmesi anlamına geldiğini söyler.

Yüce Rabbimiz, “Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrıldığıımızda alış verişı bırakıp Allah’ı anmaya koşun. Eğer bilerseniz, bu sizin için hayırlıdır”³⁰ buyurur. “Cuma günü müezzin ezan okuduğunda artık alış verişı haram olur” hadisi de bu âyete açıklama getirir.